

Innkalling og sakliste til verdensarvrådsmøte 29.05.2020 kl. 1130-1430. Teamsmøte

Sak 11/20 Godkjenning av innkalling og sakliste

sak 12/20 Godkjenning av referat fra møre den 20.04.20

Sak 13/20 Forvaltningsplan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. Sluttbehandling

Verdensarvrådet behandlet høringsuttalelsene til forvaltningsplanen i møte den 20.04.2020 og gjorde følgende vedtak;

«Verdensarvkoordinators oppsummering av høringsuttalelsene til Utkast til forvaltningsplan for Røros bergstad og Circumferensen tas til etterretning. Høringsuttalelser som kommer inn i løpet av april hensyntas i det videre arbeidet.

Det forutsettes at innspillene i høringsuttalelsene så langt mulig innarbeides i planen, og at en revidert og ferdig versjon av planen legges fram til vedtak i verdensarvrådets møte den 29. mai»

De høringsuttalelsene som er kommet inn etter 20. april er vedlagt saken. Dette gjelder Sametinget og Riksantikvaren. I tillegg er høringsuttalelsen fra Anno Museum vedlagt, da denne hadde falt ut ved forrige møte.

Høringsrunden utløste et stort engasjement og mange kommentarer, forslag til endringer og forslag til tillegg i plandokumentet. I koordinators forslag til endelig dokument er svært mange av de innkomne kommentarene hensyntatt og innarbeidet, dog ikke nødvendigvis i sin helhet av både faglige og redaksjonelle grunner.

De viktigste endringene som er tatt inn i dokumentet er;

I kap. 7 «Innskrivingen av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen», er de fremragende universelle verdiene innskrevet i norsk oversettelse.

I underkapittel 7.2.3 «Krav til bevaring og forvaltning» er det henvist til KUVA (Konsekvensutredninger for verdensarven) som virkemiddel ved tiltak/planer/endinger som kan påvirke verdensarvverdiene negativt

I kap. 8 «Om de immaterielle verdiene i Røros bergstad og Circumferensen», er det gjort en bredere omtale av folkemusikken, kunnskap om tradisjonshåndverk og om tradisjonsjordbruket, slik det er påpekt fra bl.a. Røros kommune

I kap. 9 «Visjon, mål og strategier», er det innarbeidet at «Den sør-samiske kulturens plass i verdensarven er konkretisert og stadfestet». I Visjonen er det også henvist til FNs bærekraftsmål, i tråd med føringene fra St.meld. nr. 16 (2019-2020) «Nye mål i kulturmiljøpolitikken» som ble framlagt i april 2020.

I alle underkapitlene i **kap.9** er det innarbeidet forslag strategier for måloppnåelse.

I kap.10 «Tilstandsbeskrivelse for verdensarvverdiene» er det gjort noen endringer slik at det er korrelasjon mellom tabellene i forvaltningsplanen og vedlegg III «Oversikt tema, attributter, signifikante objekter og oppsluttende verdier». Dette gjelder spesielt planstatus i Røros kommune.

I kap.11 «Utfordringer og påvirkningsfaktorer på verdensarvverdiene», er det i flere av underkapitlene gjort omformuleringer, slik at det henvises til konsekvensvurderinger som hovedgrep ved planlagte tiltak som kan berøre verdensarvverdiene negativt.

I kap.11.1.1 «Klimarelaterte trusler» er flere klimarelaterte forhold tatt inn.

I samme kapittel er det lagt inn 2 nye underkapitler 11.14 «Manglende systemer for dokumentasjon og kunnskapsbygging om verdensarven» og 11.15 «Manglende lokal oppslutning rundt verdensarven»

I kap. 12.2. «Beredskap», er avsnittet om brannsikkerhet i bergstaden utvidet og peker mere framover og på nødvendigheten av nye tiltak hele tida.

I kap.14.4.2.1 er det tatt inn en egen formulering om Statsbyggs forvaltningsplanarbeid for Statens eiendommer.

I kap.15.1.8. «Sametinget» er det tatt inn en egen henvisning til automatisk fredning av samiske kulturminner eldre enn 1917 etter kulturminnelovens §4.

I kap.17 «Dokumentasjon, kunnskapsutvikling, utdanning og forskning», er innspillene fra spesielt Rørosmuseet hensyntatt, bl.a. ved å flytte omtalen av Røros Kobberverks arkiv hit (**kap 17.2**)

I kap.18.1.3. «Femundsmarka nasjonalparksenter», er teksten ajourført til dagens situasjon med hovedsete for senteret på Elgå i Engerdal.

I kap. 18.1.4. «Informasjonssenter om bærekraftig ressursforvaltning» Doktortjønna, Røros er Rørosmuseets søknad til Kulturdepartementet om etablering av en slik institusjon på Doktortjønna omtalt. Dette er i en tidlig og uavklart fase, men det vurderes som strategisk viktig å ta det inn i forvaltningsplandokumentet da sammenhengen med verdensarvsenterfunksjonen er åpenbar.

I kap.18.6. «Lag og foreninger» er Nördalen natur- og kultursti gitt omtale.

I kap.18.12 «Store kulturarrangement» er arrangementsoversikten utvidet slik at alle Circumferenskommune er dekket.

I kap.22. «Tiltaksplan» er det i **tabell 7**, «Tiltak for besøkshåndtering» satt inn et nytt punkt om at det skal utredes hvorvidt UNESCO World Heritage Sustainable Tourism Toolkit skal implementeres for Røros bergstad og Circumferensen.

I tabell 8 «Tiltak for verdiskaping og næringsutvikling» er det tatt inn et nytt punkt for etablering av et nasjonalt kompetansesenter for næringsutvikling basert på kultur- og naturarv på Røros».

I tillegg til disse endringen er det foretatt en rekke mindre justering ev språklig og redaksjonell art.

For verdensarvrådet er det også viktig å være orientert om hva som *ikke er tatt inn* av forslag;

Det er ikke etablert *eget kapittel om samfunnsutvikling og verdiskaping* slik Rørosmuseet har foreslått. Dette er av redaksjonelle grunner. Så langt mulig er innholdet i det foreslåtte kapitlet hensyntatt på flere steder i dokumentet.

Det er ikke etablert en ny *Temakategori med «samiske kulturlandskap»* m.m. under beskrivelsen av verdensarven. Dette skyldes at utgangspunktet for forvaltningsplanen er innskrivingsdokumentet og forarbeidene til dette.

En slik kartlegging og gjennomgang av de samiske kulturlandskapene og kulturminnene vil imidlertid være helt sentralt i oppfølgingen av Visjon, mål og strategier og det foreslåtte tiltaket i kap. 22, punkt 4. «Tiltak for bevaring og styrking av de oppsluttende verdiene i verdensarven» hvor det heter «*Det utredes hvordan den sør-samiske kulturen og sporene etter denne kan gis verdensarvstatus.*», som foreslås gjennomført i 2021 og 2022, sammen med utredningene om verdensarvstatus for Narjordet/Oddentunet og Eidet/Dragås.

Koordinator ser at det kan komme endringsforslag eller tillegg i møtet som må innarbeides. Når dette eventuelt er gjort og lay-out arbeidet er avsluttet, oversendes planen til Riksantikvaren.

Innstilling; Verdensarvrådet anser arbeidet med plandokumentet Forvaltningsplan for Røros bergstad og Circumferensen for 2019-2023 for avsluttet fra rådets side, og oversender planen til Riksantikvaren. Verdensarvrådet ber om at de foreslåtte tiltakene innarbeides suksessivt i forvaltningsorganenes og de relevante institusjonenes planer og budsjetter. Rådet peker spesielt på viktigheten av å komme raskt i gang med utredningene om verdensarvstatus for Narjordet/Oddentunet i Os, Eidet og Dragås i Holtålen og for den sør-samiske kulturen.

Vedtak;

Sak 14/20 Byggeskikkveileder for Forollhogna nasjonalpark med tilliggende landskapsvernområder. Høring

Nasjonalparkstyret for Forollhogna har fått utarbeidet en Byggeskikkveileder for Forollhogna nasjonalpark og tilliggende landskapsvernområder. (vedlagt), og har sendt denne på høring med høringsfrist 1. juni. Deler av Forollhognaområdet ligger også innenfor Circumferensen, og mange av de samme elementene som representerer verneverdiene i nasjonalpark- og landskapsvernområdene, er også av stor betydning i verdensarvsammenheng. Dette gjelder kanskje spesielt i seterområdene i Os og Tolga.

Ved oppstarten av arbeidet med veilederen i 2018 ble det derfor vurdert som høyst relevant at det ble bidratt med verdensarvmidler til andre deler av Circumferensen, og er et fint referansemateriale for byggesaksbehandling og veiledning i alle kommunene i Circumferensen. Veilederen som sådan er også et flott produkt som viser variasjonen i byggeskikk og samspillet mellom natur- og kulturminner i området.

Å legge til rette for opprettholdelse av både bygninger og kulturlandskap i seterområdene innenfor Circumferensen er et viktig tiltak for å opprettholde og utvikle verdensarvverdiene. Veileder er slik sett en måte å bidra til at flere av målene i forvaltningsplanen oppfylles, både innenfor verdiskaping, besøkshåndtering og utvikling av oppsluttende verdier. (ref. kap. 9 Mål, strategier og tiltak i forvaltningsplanen.

I høringsbrevet stiller nasjonalparkstyret flere spørsmål om kommentarer til veilederen.

Disse er av faglig art, og kan best besvares av personer med faglig kompetanse på området. Denne typen kompetanse tilligger det ikke verdensarvkoordinator som sekretær å inneha.

Koordinator finner det allikevel ønskelig at verdensarvrådet er kjent med veilederen, og i kraft av sine posisjoner i den enkelte kommune og fylkeskommune fremmer bruken av veilederen i saksbehandling og veiledning i sine kommuner og fylkeskommuner. Slik kan rådet bidra til at målene i forvaltningsplanen for Røros bergstad og Circumferensen nås.

Innstilling;

Verdensarvrådet for Røros bergstad og Circumferensen er svært fornøyd med at det store arbeidet med å lage en byggeskikkveileder for Forollhognaområdet er gjort. Rådets medlemmer vil bidra til at veilederen tas i bruk i sine respektive kommuner og fylkeskommuner, og bidra til bekjentgjøring og distribusjon av veilederen når den foreligger helt ferdig.

Vedtak;

Sak 15/20 Jubileumsarrangementer. Deltakelse fra verdensarvrådet.

Norge åpnes sakte, men sikkert igjen for at arrangementer av forskjellig slag kan gjennomføres. Slik sett ser det ut som om de planlagte arrangementene kan gå så noenlunde som planlagt.

Verdensarvrådsmedlemmene har en sentral plass i sine respektive hjemkommuners arrangementer, og om det er mulig er det selvfølgelig ønskelig og hyggelig med gjensidig deltakelse også i noen av de andre arrangementene. Modellen fra Vinterleden på Tufsingdalen med annonsering og innbydelser fra den respektive kommunen til deltakelse er en god måte å synliggjøre kommunenes engasjement i verdensarvarbeidet.

Verdensarvkoordinator vil selvfølgelig være til hånde hele tiden i arrangementsforberedelsene.

I og med at verdensarvrådet ikke har møte før etter at arrangementsperioden i er over, er det rasjonelt å ha laget en oversikt over aktuell deltakelse på arrangementene.

Under er satt opp arrangementsoversikten, og vi fyller ut deltakerkolonnen i løpet av møtet.

Saken er mere av praktisk art, og har som sådan ingen innstilling.

Dato	Aktivitet	Deltakere
17.februar	Lasskjørerarrangement på Tufsingdalen. Med plakettavduking v/fylkesordfører Innlandet og ordfører Os m.fl.	Gjennomført
Dato uavklart, men månedskiftet juli/august aktuelt	Jubileumsarrangement på Femundshytten. Åpning av båtsesongen og plakettavduking.	Line.....

Uke 25 (15.-21 juni)	Jubileumsarrangement på Muggruva, Nordgruvene. Nye informasjonsskilt om verdensarven og plakettavduking. Arrangementet inngår som et arrangement i Ålendåggån.	Arve.....
4.-5. juli	Åpning av verdensarvutstilling på Blokkodden.	Line....
25.-26. juli	Arrangement/tablå på Oddentunet, Narjordet i regi av Os kommune.	Runa....
Uke 30 (20.-26.juli)	Olsok på Tolga. Tolgen hytte 350 år. Olsok på Tolga er et ukeslangt kulturarrangement	Bjørnar.....
25.-28.august	Nordisk Riksantikvarmøte Røros. Plakettavduking på Malmplassen, Røros 26.aug	Hele rådet +++
12-13. september	Åpning Malmruta, DNT-rute fra Røros til Femundsmarka. Samarbeidsprosjekt RA/DNT, Røros museums- og historielag m-fl.	Isak.....
17-20. september	Kølmilefestival m/brenning av kølmile m.m. i Nørtdalen, Os. Besøk fra Falunskolene.	Runa.....

Sak 16/20 Kulturminneforvalter i Circumferensen

Det har over flere år vært diskutert å få styrket kulturminnekompetansen i kommunene i Circumferensen. Dette for å øke kommunenes kompetanse på kulturminnefeltet, og dermed også avlaste fylkeskommunene i et stort område i Nord-Østerdalen og indre del av Trøndelag. Med unntak av Røros kommune har ingen av de 4 kommunene i verdensarvrådet egen kulturminnekompetanse i organisasjonen.

Det er viktig og riktig å fremheve at kommunen på begge sider av fylkesgrensen pr.dato får god hjelp fra kulturminneavdelingene i fylkeskommunene i Innlandet og Trøndelag.

Røros kommune har i dag en egen byantikvar som ivaretar Røros kommunes behov for kulturminnekompetanse, og som også er prosjektleder for Uthusprosjektet. Etter en lengre pilotperiode (fra 2014) omfatter Uthusprosjektet fra 2019 alle de 5 kommunene i Circumferensen, og byantikvaren er både prosjektleder og veileder for uthusprosjekter i alle 5 kommunene. Byantikvaren er også etterspurt fra de andre kommunene for å bistå i andre kulturminnesaker. Det siste er det ikke rom for å imøtekomme lenger p.g.a. høy belastning på stillingen med saker i Røros kommune.

I høringsprosessen for Forvaltningsplanen for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen, har det kommet positive reaksjoner fra både fylkeskommunene og

kommunene på forslaget om å etablere en kulturminneforvalterstilling for kommunene i Circumferensen.

Finansieringen er et vanskelig punkt, men med åpningen for å trekke inn Uthusprosjektet som en del av finansieringsmodellen, er det nå realistisk å starte det konkrete arbeidet med etablering av stillingen.

Under er noen tanker om hvordan stillingen kan realiseres;

Organisering/styring (momenter til vurdering)

Det foreslås at stillingen hjemles i Røros kommune, teknisk avdeling, med teknisk sjef som nærmeste overordnede (som byantikvaren). Røros er vertskommune.

I Uthusprosjektsaker i alle kommunene er byantikvar prosjektleder på samme måte som i dag, og som byggeleder for Uthusprosjektet er kulturminneforvalteren i prosjektleders stab, og i linja under teknisk sjef.

I saker hvor kulturminneforvalteren er saksbehandler i kommunene i Circumferensen i kulturminnesaker ut over Uthusprosjektet, er kulturminneforvalteren i linja til respektive kommunedirektør eller den etatsjef kommunedirektøren beslutter at kulturminneforvalteren skal sortere under.

Det må lages en samarbeidsavtale mellom Røros kommune som vertskommune og de 4 Circumferenskommunene og de to fylkeskommunene som beskriver styringsmodell og om fordeling av arbeidsinnsats over tid!

Mulig stillingsinnhold;

Arbeidsoppgaver;

Saksbehandling i saker som omhandler eller berører kulturminneverdier i kommunene, Engerdal, Røros, Os, Tolga og Holtålen.

Drift og utvikling av Uthusprosjektet som er ledet av byantikvaren i Røros

Ivaretagelse av byggherrerollen i prosjekter i Uthusprosjektet

Prosjektledelse av kulturminneprosjekter i kommunene som omfattes av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen.

Kvalifikasjoner

Relevant utdanning innenfor kulturminnevern

Interesse for og erfaring med prosjektledelse

God evne til både muntlig og skriftlig kommunikasjon

God forståelse for og innsikt i politisk styrte organisasjoner

Personlig egnethet vil bli vektlagt

Kontorsted

Røros kommune i kontorfellesskap med byantikvaren i Røros og verdensarvkoordinator for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen.

Annet

Stillingen vil ha nært samarbeid med byantikvaren i Røros, verdensarvkoordinator og

administrasjonen i kommunene i Circumferesen og de to fylkeskommunene Innlandet og Trøndelag.

Lønn etter avtale

Pensjon o.s.v. .

Økonomi

Det kan finnes flere modeller for fordeling av kostnader, men i basis ligger at Uthusprosjektet går inn med midler tilsvarende 35- 40% av tida. Resten fordeles på kommunenes behov for kulturminnekompetanse. Bruken av kulturminneforvalterens kompetanse vil variere over tid i den enkelte kommune.

Et mulig budsjett kan se slik ut;

Kostnad;

Lønn;	kr. 600000
Sosiale utgifter, feriepenger;	kr. 140000
Reiser, kurs, møter	kr. 30000
Kontor, data, telefon, div.	kr. 30000
<u>Total kostnad;</u>	<u>kr. 800000</u>

En finansieringsmodell kan være at Uthusprosjektet går inn med kr. 300000, de to fylkeskommunene bidrar til sammen med kr.300000 og at kommunene deler på de resterende kr. 200000.

Innstilling; Verdensarvrådet ber om at det utformes et forslag til stillingsbeskrivelse og samarbeidsavtale mellom kommuner, fylkeskommunene og Uthusprosjektet i tråd med ovenstående saksframlegg om etablering av en stilling som kulturminneforvalter i kommunene i Circumferensen. Den økonomiske fordelingen må avklares som en del av dette arbeidet.

Det forutsettes at samarbeidsavtale og økonomiske forhold er avklart slik at kostnadene til stillingen kan innarbeides i budsjettet for 2021 så raskt som mulig.

Vedtak;

Eventuelt;